

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Aktualitātes Zaļā publiskā iepirkuma piemērošanā

Māris Klismets
Koordinācijas departamenta direktors

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Semināri ZPI ieviešanas atbalstam

- 2015. gads - 5 semināri
- 2016. gads - 10 semināri
- 2017. gads - 4 semināri
- 2018. gads - 5 semināri
- 2019. gads - 4 semināri
- 2020.gads - 3 neklātienes semināri
- 2021.gads - 2 neklātienes semināri
- 2022.gads - 1 klātienes/neklātienes seminārs
- 2023.gads - 1 klātienes/neklātienes seminārs

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Zaļais publiskais iepirkums (ZPI)

Zaļais publiskais iepirkums – tādu preču, pakalpojumu un būvdarbu iepirkums, **kuru ietekme uz vidi to aprites ciklā ir mazāka** nekā precēm, pakalpojumiem un būvdarbiem ar tādu pašu lietojuma mērķi, kas iegādāti, nepiemērojot zaļā publiskā iepirkuma principus.
(PIL 1.34)pants)

Zaļā kursa mērķu īstenošanā iepirkumu zaļināšana ir viena no prioritātēm.

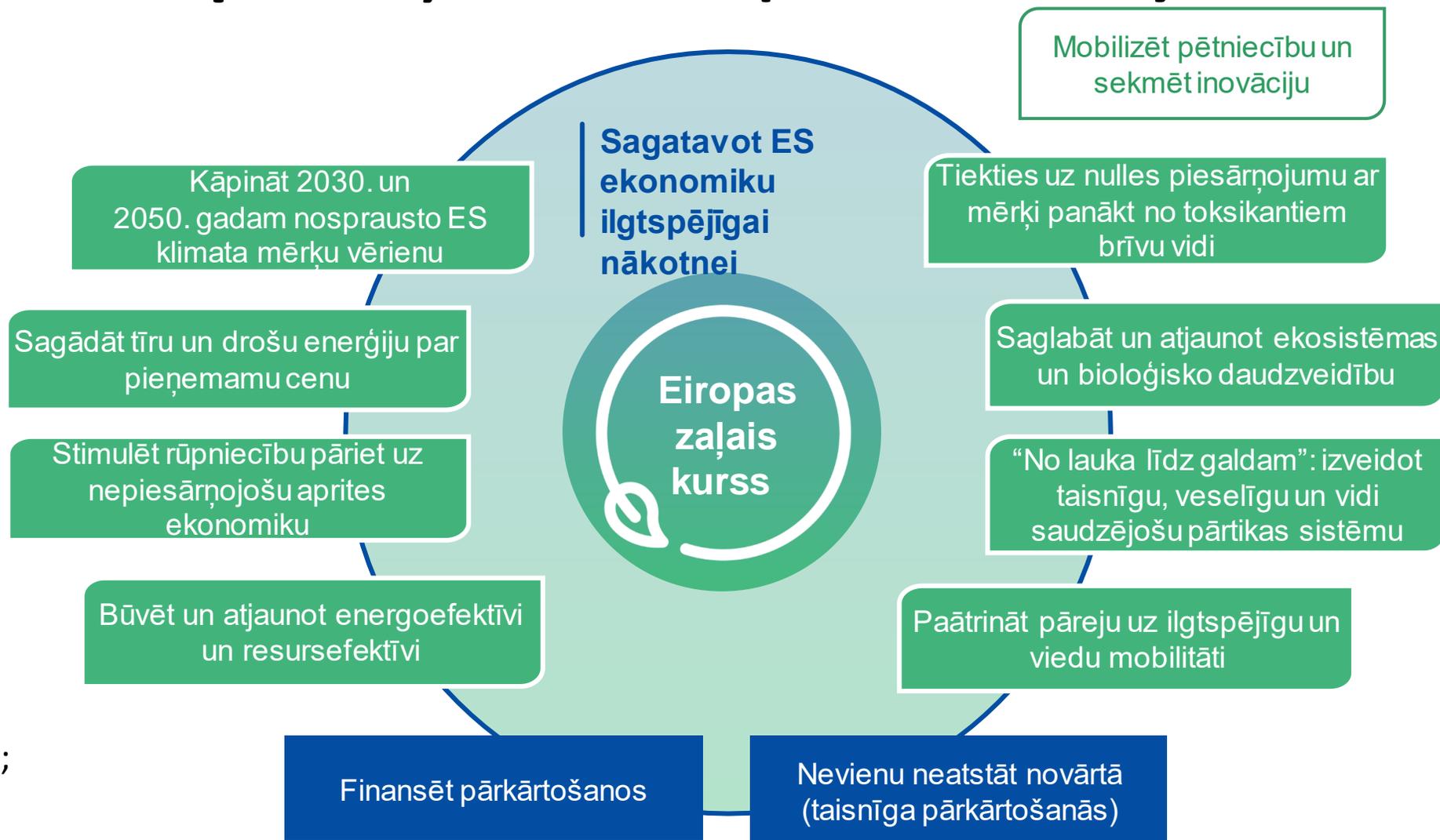
Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Eiropas zaļais kurss (*Green deal*)

**2050.gadā Eiropa
pirmā klimatneitrālā
pasaules daļa.**

**Līdz 2030. gadam
samazināt
siltumnīcefekta gāzu
emisijas par vismaz
55 % salīdzinājumā ar
1990. gada līmeni.**

Būvniecības nozare ir
atbildīga par **30% no
kopējām SEG** emisijām ES;

**ES kā globāla
līdere**

**Eiropas
klimata pakts**

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Zaļais iepirkums valdības deklarācijā

Deklarācijā dotie uzdevumi:

Līdzsvarotas sociālās, vides un ekonomikas **politikas dimensijas** ir pamats Latvijas ilgtspējīgai attīstībai. Latvijas resursi ir ierobežoti, tāpēc **katram ieguldījumam jābūt atbildīgam un izsvērtam**, finansējot inovācijās orientētus publiskos pakalpojumus, lai nākamās paaudzes dzīvotu laikmetīgā, labklājīgā un kvalitatīvā dzīves vidē.

22. Īstenosim **ekonomikas politiku**, kas radīs **augstākas vērtības produktus un pakalpojumus**, atbalstu primāri novirzīsim eksportējošiem uzņēmumiem un jaunuzņēmumiem;

27. **Ieguldīsim ilgtspējīgā reģionu attīstībā**, atbilstoši katra reģiona attīstības vajadzībām veidojot pievilcīgu un kvalitatīvu dzīves vidi, kā arī veicinot uzņēmējdarbību, savienojamību un iedzīvotāju mobilitāti. Atbalstīsim industriālo zonu attīstību reģionos, kā arī finansiāli veicināsim tādu pašvaldību attīstību, kurās veidojas jaunas darbavietas un tiek radīta augsta pievienotā vērtība.

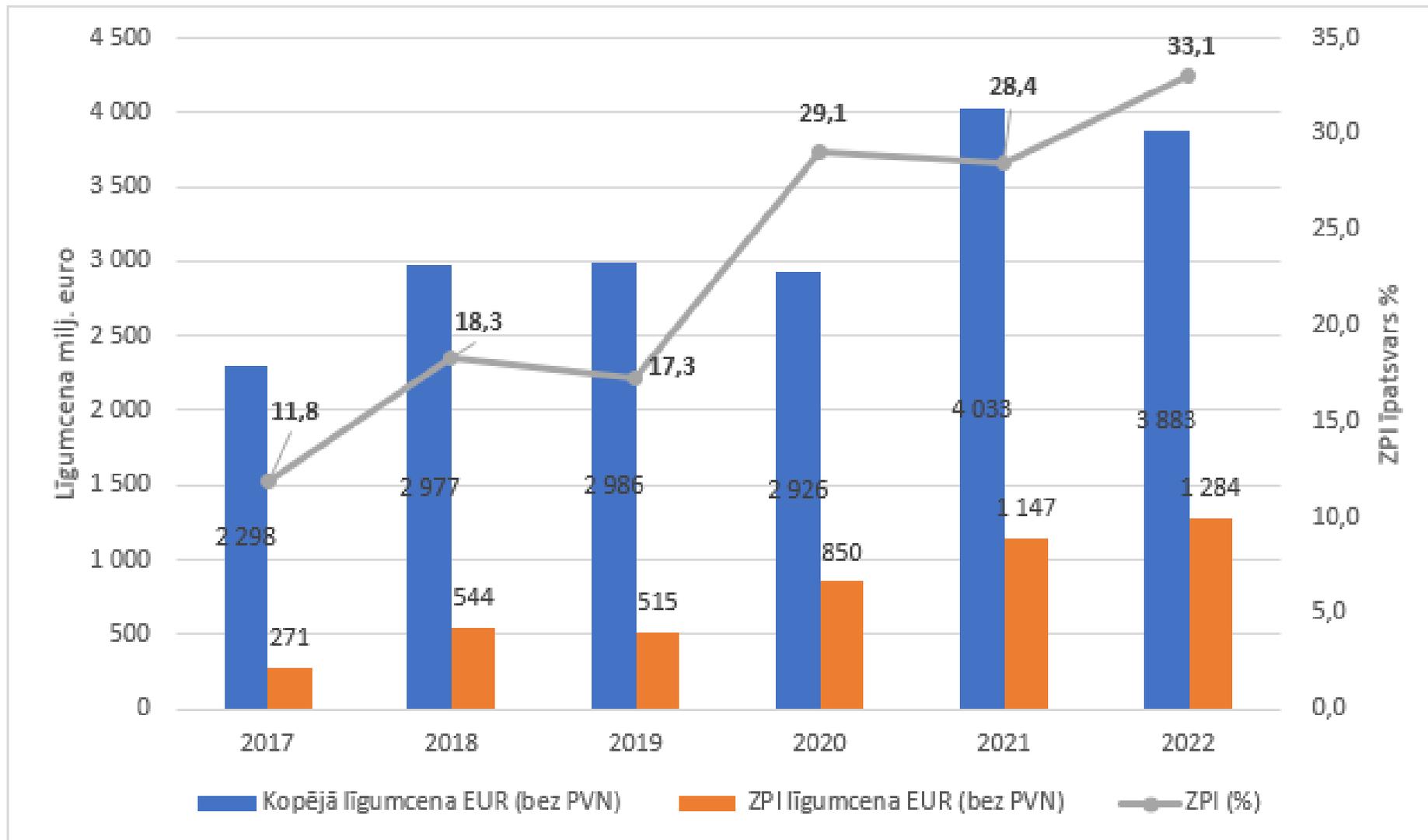
27.5. **Ilgspējīgs publiskais iepirkums** kā rīks, kas maina sabiedrības saimniekošanas un dzīvesstila paradumus.

Pārskatītas un piemērotas zaļā publiskā iepirkuma prasības, tās pielāgojot mainīgajai ekonomiskajai un sociālajai videi.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

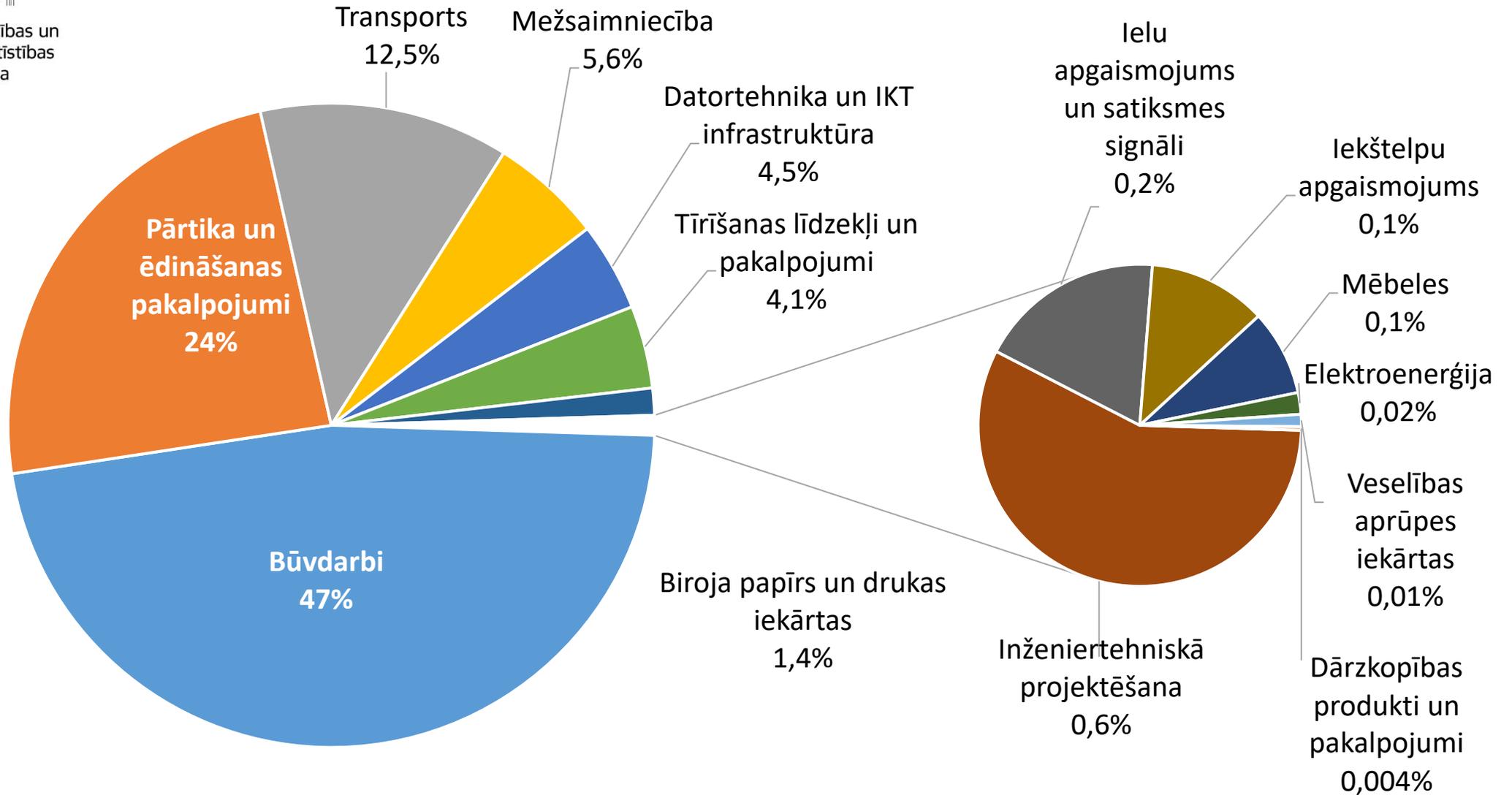
Zaļā publiskā iepirkuma īpatsvars (finansiālā izteiksmē, IUB dati)

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

ZPI īpatsvars pēc līgumcenas kopējā ZPI apjomā 2022. gadā (IUB dati)

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

PIL iepirkumu skaits un līgumcenas pa preču un pakalpojumu grupām 2022. gadā, **ZPI obligātās grupas** (IUB dati)

Preču un pakalpojumu grupas	Iepirkumu skaits			Kopējā līgumcena (EUR bez PVN)		
	kopā	t.sk. ZPI	%	kopā	t.sk. ZPI	%
1) Biroja papīrs un 2) drukas iekārtas (biroja tehnika)	94	22	23,4	15 188 083	11 317 655	74,5
3) Datortehnika un IKT infrastruktūra	123	63	51,2	41 038 452	37 230 367	90,7
4) Pārtika un ēdināšanas pakalpojumi	503	466	92,6	202 087 447	199 461 863	98,7
5) Tīrīšanas līdzekļi un pakalpojumi	221	141	63,8	43 022 000	34 593 129	80,4
6) Iekštelpu apgaismojums	54	13	24,1	2 486 549	991 068	39,9
7) Ielu apgaismojums un satiksmes signāli	19	12	63,2	2 004 246	1 556 692	77,7

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

PIL iepirkumu skaits un līgumcenas pa preču un pakalpojumu grupām 2022. gadā, ZPI brīvprātīgās grupas (IUB dati)

Preču un pakalpojumu grupas	Iepirkumu skaits			Kopējā līgumcena (EUR bez PVN)		
	kopā	t.sk. ZPI	%	kopā	t.sk. ZPI	%
Būvdarbi	1 982	395	19,9	1 183 160 943	393 468 955	33,3
Dārzkopības produkti un pakalpojumi	115	1	0,9	8 714 283	30 006	0,3
Elektroenerģija	118	3	2,5	330 046 804	181 391	0,1
Mēbeles	221	27	12,2	11 608 770	716 948	6,2
Notekūdeņu infrastruktūra	3	0	0,0	57 810	0	0,0
Tekstilpreces	65	0	0,0	3 459 436	0	0,0
Transports	250	186	74,4	107 423 344	104 386 257	97,2
Veselības aprūpes elektriskās un elektroniskās iekārtas	570	4	0,7	92 637 690	102 658	0,1
Inženiertehniskā projektēšana	173	33	19,1	10 610 653	4 762 487	44,9
Mežsaimniecība	108	49	45,4	59 288 248	46 713 842	78,8

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

“TOP 10” valsts institūcijas un kapitālsabiedrības, kuras 2022. gadā rīkojušas iepirkumus, ievērojot ZPI (pēc kopējās līgumcenas)(IUB dati)

Valsts institūcijas nosaukums	Kopējā līgumcena euro, bez PVN
Valsts aizsardzības loģistikas un iepirkumu centrs	280 902 692
AS “Latvijas valsts meži”	238 973 008
Nodrošinājuma valsts aģentūra	55 015 689
VSIA “Latvijas Valsts ceļi”	51 796 440
Valsts reģionālās attīstības aģentūra	30 215 000*
VAS “Valsts nekustamie īpašumi”	19 328 686
VSIA “Paula Stradiņa klīniskā universitātes slimnīca”	14 471 274
VSIA “Rīgas Psihiatrijas un narkoloģijas centrs”	11 052 571
Valsts aizsardzības militāro objektu un iepirkumu centrs	8 982 564
Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijas Informācijas centrs	8 454 489

* Centralizēto iepirkumu procedūru paredzēto līgumcenu summa. Faktisko iegāžu apjoms ir mazāks un tiek sadalīts pa gadiem (kataloga darbības laiks 3-4 gadi).

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

“TOP 10” pašvaldības un pašvaldību institūcijas, kuras visvairāk 2022. gadā rīkojušas iepirkumus, ievērojot ZPI (pēc kopējās līgumcenas)

(IUB dati)

Pašvaldības iestādes nosaukums	Kopējā līgumcena euro, bez PVN
Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departaments	75 750 765
Rīgas domes Satiksmes departaments	56 654 705
Daugavpils pilsētas pašvaldība	34 974 265
Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments	21 746 874
Jēkabpils novada pašvaldība	16 793 000
Jelgavas valstspilsētas pašvaldība	16 286 754
Ogres novada pašvaldība	14 670 873
Kuldīgas novada pašvaldība	13 434 780
Valmieras novada pašvaldība	12 036 823
Alūksnes novada pašvaldība	11 104 473

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Tiesiskais regulējums ZPI ieviešanai Latvijā

Deleģējums **Publisko iepirkumu likumā**

Ministru kabineta noteikumi Nr. 353 «**Prasības zaļajam publiskajam iepirkumam un to piemērošanas kārtība**» (ar 08.09.2020. grozījumiem Nr. 568 un ar 04.07.2023. grozījumiem Nr. 369)

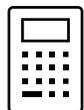
1. pielikums ZPI kritēriji **9 obligāti** piemērojamām preču grupām;
2. pielikums ZPI kritēriji **14 brīvprātīgi** piemērojamām preču un pakalpojumu grupām;
3. Pielikums **Aprite cikla izmaksu** metodika enerģiju patērējošām precēm.

Elektronisko iepirkumu sistēma

Zaļā publiskā iepirkuma **piemērošanas vadlīnijas**

Aprite cikla izmaksu **kalkulatori**

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

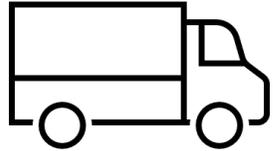
MK noteikumi Nr.353 «Prasības zaļajam publiskajam iepirkumam un to piemērošanas kārtība»

Obligāti (1.pielikums):	Brīvprātīgi (2.pielikums):
1.Biroja papīrs	1. Ceļu projektēšana, būvniecība un uzturēšana
2.Drukas iekārtas	2. Ūdens sildītāji siltuma ražošanai
3.Datortehnika un IKT infrastruktūra	3. Dārzkopības produkti un pakalpojumi
4.Pārtika un ēdināšanas pakalpojumi	4. Elektroenerģija
5.Tīrīšanas līdzekļi un pakalpojumi	5. Klozetpodi un pisuāri
6.Iekštelpu apgaismojums	6. Koģenerācijas iekārtas
7.Ielu apgaismojums un satiksmes signāli	7.Mēbeles
8. Trešās grupas ēku jauna būvniecība, pārbūve, projektēšana un nojaukšana	8.Notekūdeņu infrastruktūra
9. Transports (vieglais pasažieru un komerctransports)	9.Sienu paneļi
	10.Izlietnes, krāni, dušas uzgaļi un to aprīkojums
	11.Tekstilpreces
	12.Transports (sabiedriskais un atkritumu savākšanas)
	13.Veselības aprūpes elektriskās un elektroniskās iekārtas
	14.Atpūtas un sporta infrastruktūra

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

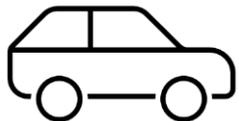
MK noteikumu Nr.353 grozījumi

Pārtika un ēdināšanas pakalpojumi – Pasūtītājam dota iespēja noteikt pēc iespējas tuvāku **piegādes attālumu** (piemēram, 250 km) audzēšanas/ražošanas vietai, vienlaikus nodrošinot pietiekamu **konkurenci un iespēju piegādāt produktus**;

Iekštelpu un ielu apgaismojums – precizētas prasības atbilstoši jaunajām energomarkējuma prasībām;

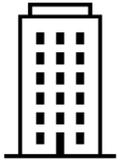

Transportlīdzekļu iegāde – izvērtējot tirgū pieejamos transporta līdzekļus, pārskatītas CO2 prasības, **ZPI kritēriji noteikti kā obligāti piemērojami** jaunu vieglo transportlīdzekļu iegādei, tādējādi veicinot Zaļā kursa mērķu īstenošanu un pakāpenisku pāreju **uz bezemisiju** transporta līdzekļiem.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

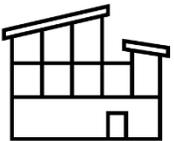
Grozījumi ZPI kritērijos **būvdarbu** iepirkumos (I)

Līdz šim zaļais publiskais iepirkums **būvdarbu iepirkumos** (vairāk kā 40 ZPI kritēriji) bija **brīvprātīgi** piemērojams tikai **biroja ēkām**;

2021.gadā VARAM uzdevumā biedrība "Latvijas Ilgtspējīgas būvniecības padome" veica "**Datu iegūvi, t.sk. vākšanu, iegūšanu, apkopošanu un analīzi par zaļā publiskā iepirkuma kritēriju piemērošanu būvdarbu iepirkumos**". Ņemot vērā līdzšinējo ZPI kritēriju piemērošanas praksi, tika izvērtētas tās prasības, kuras piemērot un kuras attiecināmas Latvijas situācijai.

Piedāvātajos grozījumos noteikti **14 obligāti piemērojamie ZPI kritēriji** būvdarbu iepirkumos, **paplašinot tvērumu uz 3.grupas ēkām**.

Ikgadēji **~30%** no visu publisko iepirkumu finansiālā apjoma ir **būvdarbu iepirkumi**, kas veido **~1 mljrd. eiro** gadā.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Grozījumi ZPI kritērijos būvdarbu iepirkumos (II)

Trešās grupas ēku **jauna būvniecība, pārbūve, projektēšana un *nojaukšana***:

- 8.1. muzeja, bibliotēkas, biroju ēkas, izglītības un zinātnes iestāžu ēkas, viesnīcas un tām līdzīga lietojuma ēkas;**
- 8.2. dzīvojamās ēkas un veselības aprūpes iestādes;**
- 8.3. sabiedriskās ēdināšanas ēkas un skatītāju zāles;**
- 8.4. lauksaimniecības ēkas un noliktavu ēkas;**
- 8.5. rūpnieciskās ražošanas ēkas;**
- 8.6. sporta ēkas;**
- 8.7. tirdzniecības ēkas;**
- 8.8. ēku *nojaukšana*.**

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Grozījumi ZPI kritērijos **būvdarbu** iepirkumos (III)

A. ZPI prasības un kritēriji projektēšanai:

- Primārās enerģijas patēriņa novērtējums un primārās neatjaunojamās enerģijas maksimālais sliekšnis;
- Velosipēdu un mikromobilitātes transporta līdzekļu novietne;
- Atkārtoti izmantojamu vai pārstrādājamu atkritumu uzglabāšana;
- Ūdens taupīšanas ietaises;
- Vizuālais kontakts ar ārtelpu;
- Ventilācija un gaisa kvalitāte;
- Izbūves un apdares materiālu izvēle;
- Pasīvie iekštelpu klimata regulēšanas risinājumi;
- Atkārtoti izmantotu materiālu vai viegli pārstrādājamu materiālu izmantošana.

B. ZPI prasības un kritēriji būvdarbiem:

- Likumīgas izcelsmes kokmateriāli;
- Atkritumu apsaimniekošana būvobjektā;
- Izbūves un apdares materiālu ietekme uz iekštelpu gaisa kvalitāti

C. ZPI prasības un kritēriji likvidēšanas, nojaukšanas un būvlaukuma sagatavošanas darbiem:

- Būvgružu (tai skaitā demontēšanas) šķirošana un nodošana speciālos poligonos

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

MK noteikumu grozījumu spēkā stāšanās

2023.gada 4.jūlijā apstiprinātie Ministru kabineta noteikumi Nr. 369 «Grozījumi Ministru kabineta 2017. gada 20. jūnija noteikumos Nr. 353 «Prasības zaļajam publiskajam iepirkumam un to piemērošanas kārtība»» stājas spēkā šī gada **1.augustā**, izņemot:

24. Grozījumus šo noteikumu 1.pielikumā, kas paredz papildināt preču un pakalpojumu grupas, kurām publiskajā iepirkumā obligāti piemērojams zaļais iepirkums, ar jaunu grupu par **trešās grupas ēku būvniecību, pārbūvi, projektēšanu un nojaukšanu** un to ietvaros piemērojamām prasībām un kritērijiem, piemēro iepirkumiem (izņemot šo noteikumu 25.punktā minētos iepirkumus) sākot ar **2024.gada 1.janvāri**;

25. Šo noteikumu 24.punktā minētos grozījumus, kā arī grozījumus šo noteikumu 1. un 2. pielikumā, kas paredz iekštelpu un ielu apgaismojumu energoefektivitātes prasību un kritēriju precizēšanu, nepiemēro **būvdarbu un projektēšanas iepirkumiem**, kas Eiropas Savienības Atveseļošanas un noturības mehānisma plāna investīciju projektu ietvaros izsludināti **līdz 2024.gada 1.maijam**.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Nākotnes izaicinājumi

- ✓ Virzība uz **ilgtspējīgu publisko iepirkumu** - ES dalībvalstis pakāpeniski pāriet no zaļā iepirkuma uz ilgtspējīgu iepirkumu, nosacījumos ietverot ne tikai vides, bet arī **sociālus un inovāciju veicinošus kritērijus**;
- ✓ Elektronisko iepirkumu sistēmas (EIS) paplašināšana, nodrošinot plašāku **ZPI prasībām atbilstošu** preču un pakalpojumu pieejamību;
- ✓ Monitorings un statistika – ikgadējais informatīvais ziņojums par ZPI īstenošanu;
- ✓ Metodiskais atbalsts - vadlīnijas, konsultācijas, semināri publisko iepirkumu speciālistiem un citiem interesentiem par ZPI piemērošanu;
- ✓ Citu ministriju aktīvāka līdzdalība.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Paldies par uzmanību!

Kontakti: zpi@varam.gov.lv

Internet: www.varam.gov.lv

darbības joma – zaļais publiskais iepirkums

